

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2021.43.240992>

УДК 343.54

Б. М. Орловський, докт. юрид. наук, доцент, адвокат
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра кримінального права, кримінального процесу та криміналістики
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: b.orlovskiy@onu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9161-2904>

І. А. Осадча, адвокат, старший викладач
Одеська національна академія харчових технологій
Кафедра соціології, філософії і права
вул. Канатна, 112, Одеса, 65039, Україна
e-mail: pravnic@ukr.net

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ

Стаття присвячена дослідженню актуальних питань законодавчого врегулювання кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, передбачених статтями 152–156¹ Кримінального кодексу України. Розглядаються розбіжності у розумінні понять «дитина», «неповнолітній», «особа, яка не досягла 16 років» за вказаними статтями, вивчаються питання схожості диспозицій ч. 4 ст. 152 та ст. 155, досліджується новий склад злочину за ст. 156¹ – «Домагання дитини для сексуальних цілей». На підставі проведеного аналізу формулюються пропозиції щодо покращення законодавства.

Ключові слова: статева свобода та недоторканість, дії сексуального характеру, добровільна згода, розпусні дії, пропозиція зустрічі, домагання дитини.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку Української демократичної держави одним із важливих завдань виступає захист сімейних та моральних цінностей українського суспільства, захист нормального розвитку дитини від протиправних сексуальних посягань. Адже кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи є не лише різновидом суспільно небезпечних, протиправних діянь, за своїми наслідками вони більш шкідливі, оскільки порушують основні принципи статевої моральності та призводять до розладу суспільних цінностей у сімейній сфері.

В рамках цього постає питання про формування досконалої моделі кримінально-правових норм у розділі IV Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК України), що мають ефективно протидіяти вчиненню кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Актуальність цієї тематики обумовлюється також постійними змінами до статей 152–156 КК України, що приймаються українським законодавцем, зокрема й сучасним доповненням 18.02.2021р. розділу IV Особливої частини новою статтею 156¹ – «Домагання дитини для сексуальних цілей» для посилення захисту особи від кримінальних правопорушень у статевої сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що питаннями кримінально-правової характеристики кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості особи займалися такі вчені як М. І. Бажанов, Р. С. Біль, Л. П. Брич, Л. В. Дорош, О. О. Дудоров, О. М. Джужа, А. С. Лукаш, В. І. Марків, Г. Я. Мартинишин, Н. О. Озова, О. О. Світличний, О. В. Харитонова, П. В. Хряпінський, С. Д. Ценгел, С. В. Чмут, А. П. Шеремет та інші. Однак комплексного дослідження нового складу злочину «Домагання дитини для сексуальних цілей», аналізу протиріч у законодавчому врегулюванні між собою диспозицій певних статевоїх злочинів (ст. ст. 152 та 155) та суміжних правових категорій («дитина», «неповнолітній», «особа до 16 років») у цих

працях авторам не зустрічалось. Опираючись на попередні дослідження [5; 8; 9] авторами буде проведено комплексний аналіз деяких аспектів законодавчого врегулювання кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи й сформульовано відповідні пропозиції до діючого кримінального законодавства.

Відповідно до цього, **метою дослідження** стали: 1) вивчення сучасного стану кримінально-правового регулювання правопорушень проти статевої свободи та недоторканості особи; 2) дослідження змісту нововведень, що були внесені до розділу IV Особливої частини, зокрема й статті 156¹ «Домагання дитини для сексуальних цілей»; 3) виявлення недоліків та протиріч законодавчого врегулювання диспозицій й назв кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості особи, викладення авторських пропозицій щодо покращення діючого кримінального законодавства.

Виклад основного матеріалу. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та недоторканості особи є суспільно небезпечними, протиправними діями, що порушують встановлений в українському суспільстві порядок статевої відносин, порушують основні принципи статевої моральності та призводять до розладу суспільних цінностей у сімейній сфері. У зв'язку з цим українським законодавцем проводяться їх постійні зміни та доповнення з метою найбільш повної реалізації положень «Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства» (далі – Конвенція), що була ратифікована Законом України № 4988-VI від 20.06.2012 р. Зокрема, останні зміни до розділу IV Особливої частини КК України 18.02.2021 р. були пов'язані з імплементацією до кодексу змісту ст. 23 Конвенції «Домагання дитини для сексуальних цілей» [3, с. 364], в результаті чого у кодексі з'явилася нова ст. 156¹ «Домагання дитини для сексуальних цілей».

Отже, на теперішній час, систему кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості особи складають: ст. 152 «Зґвалтування», ст. 153 «Сексуальне насильство», ст. 154 «Примушування до вступу в статевий зв'язок», ст. 155 «Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку», ст. 156 «Розбещення неповнолітніх», ст. 156¹ «Домагання дитини для сексуальних цілей» [2, с. 4–5].

Перейдемо до розгляду проблемних питань їх законодавчого врегулювання, що викликають неузгодженості у випадку застосування перелічених кримінально-правових норм.

По-перше викликає питання назва ст. 156¹ КК України «Домагання дитини для сексуальних цілей», яка була продубльована за рахунок ст. 23 Конвенції. На відміну від положень Конвенції та інших міжнародних актів Кримінальний кодекс України у своїх нормах не містить характеристику поняття «дитина». При використанні терміну «дитина» у КК України зазвичай використовується прив'язка її до певного віку, наприклад «Використання малолітньої дитини для зайняття жебрацтвом» (ст. 150¹ КК), «Експлуатація дитини, яка не досягла віку, з якого законодавством дозволяється працевлаштування...» (ст. 150 КК) [4, с. 110].

У тексті розглядуваної ст. 156¹ в якості потерпілого від злочину зазначається «особа, яка не досягла шістнадцятирічного віку». Також, така характеристика віку потерпілого використовується й у назві суміжної статті 155 – «Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку». Тому, на думку авторів, назву ст. 156¹ КК України варто законодавчо конкретизувати відповідно до вікового цензу дитини та змінити у наступній редакції – «Домагання для сексуальних цілей особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку».

У зв'язку з викладеним, варто звернути увагу й на назву статті 156 КК України – «Розбещення неповнолітніх». Згідно ч. 1 ст. 32 Цивільного кодексу України неповнолітньою особою вважається особа у віці від 14 до 18 років й у неповнолітньої особи наявна обмежена цивільна дієздатність. Особа віком до 14 років вважається малолітньою особою (ч. 1 ст. 31 ЦК України) [7, с. 14].

В той же час диспозиція ч. 1 ст. 156 «Розбещення неповнолітніх» КК України знову ж таки допускає вчинення розпусних дій щодо «особи, яка не досягла шістнадцятирічного

віку», тобто фактично до особи у віці від менше 1 й до 16 років. З урахуванням цього, також виглядає невдалою назва ст. 156 КК України, як і ст. 156¹ КК України, й таку назву, на думку авторів, необхідно законодавчо конкретизувати – «Розбещення особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку».

Із аналізу перелічених норм КК України очевидно, що до досягнення особою 16-річного вікового цензу, законодавець вважає її такою, що не має статевої зрілості. Термін «статева зрілість» можна знайти у п. 16 роз'яснень Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи». Згідно цих роз'яснень «статева зрілість» – це такий фізіологічний стан організму людини який характеризується здатністю до повного виконання статевих функцій [6]. На теперішній час, досягнення особою віку 16 років, передбачає за діючими кримінально-правовими нормами можливість вести повноцінне сексуальне життя і очевидно повну статево зрілість.

Тому назва потерпілого – «особа, яка не досягла шістнадцятирічного віку» на думку авторів має стати ключовою для цього розділу Особливої частини КК України й замінити собою інші неконкретизовані поняття – «дитина», «неповнолітній», що призводять до протиріччя та неузгодженості у розумінні назви відповідної статті Кримінального кодексу та змісту диспозиції цієї статті.

По-друге, на думку авторів, варто дещо конкретизувати у КК України поняття «розпусні дії», що використовуються за текстом диспозиції ст. 156 «Розбещення неповнолітніх» КК України. Адже треба розуміти відмінність «розпусних дій» від «дій сексуального характеру», що використовуються у ст. 155 КК України і, до речі, «дії сексуального характеру» розкриваються у диспозиції зазначеної ст. 155 як дії «...пов'язані із вагінальним, анальним або оральним проникненням в тіло особи... з використанням геніталій, іншого органу чи частини тіла або будь-якого предмета» [4, с. 112].

На думку авторів, у такому ж ракурсі варто конкретизувати у ст. 156 КК України й характеристику «розпусних дій», описання яких на теперішній час дається лише за змістом судової практики, а саме Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» № 5 від 30.05.2008 року, де «розпусні дії» визначають у двох аспектах: фізичному та інтелектуальному.

З точки зору фізичного аспекту «розпусні дії» можуть полягати зокрема в: оголенні статевих органів винної або потерпілої особи, мацання їх, інших непристойних дотиках, які викликають статево збудження, навчання статевим збоченням, онанізму, імітація чи вчинення перед потерпілим статевого акту, задоволення пристрасті неприродним способом, схилення або примушення потерпілих до вчинення певних сексуальних дій між собою та інших варіантах.

З точки зору інтелектуального аспекту «розпусні дії» можуть полягати у цинічних розмовах з потерпілим на сексуальні теми, ознайомлення потерпілого із порнографічними зображеннями чи відеофільмами, розповіді відвертих, натуралістичних сексуальних історій, фотографуванні потерпілого в різних сексуальних позах, демонстрації порнографічних предметів тощо [6].

З урахуванням викладеного можна спробувати сформулювати узагальнену характеристику «розпусних дій», наприклад як «дій, пов'язаних із фізичною та/або інтелектуальною розпущеною потерпілого у сексуальній сфері» в тому числі пов'язаних із «оголенням, мацанням або дотиками до статевих органів, схиланням до природних та неприродних статевих зносин, проведенням цинічних розмов на статеві теми». У схожому вигляді, на думку авторів, можна розширити зміст диспозиції ч. 1 ст. 156 КК України, наприклад: «Вчинення розпусних дій, пов'язаних із фізичною та/або інтелектуальною розпущеною у сексуальній сфері особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку, в тому числі з оголенням, мацанням або дотиками до статевих органів, схиланням до природних та неприродних статевих зносин, проведенням цинічних розмов та актів на статеві теми та інших подібних діях...».

По-третє, варто детально звернути увагу на можливість практичного застосування диспозиції ч. 1 нової ст. 156¹ КК України, якою було доповнено Кримінальний кодекс України Законом від 18.02.2021 року. Редакція цієї статті викладається законодавцем наступним чином: «Пропозиція зустрічі, зроблена повнолітньою особою, у тому числі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій, особі, яка не досягла шістнадцятирічного віку, з метою вчинення стосовно неї будь-яких дій сексуального характеру або розпусних дій, у разі якщо після такої пропозиції було вчинено хоча б одну дію, спрямовану на те, щоб така зустріч відбулася...» [1, с. 20].

Досліджуючи зміст цієї статті можна побачити наступне:

1) вона містить описання конкретних злочинних дій у вигляді «пропозиції зустрічі» потерпілому – особі до 16 років, яка очевидно ще не досягла законодавчо визначеного вікового цензу для статевої зрілості;

2) така «пропозиція зустрічі» у сучасному аспекті може бути здійснена зокрема з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій (шляхом надсилання повідомлення через соціальні мережі Телеграм, Інстаграм, Фейсбук, Вайбер, ВатсАп тощо, використовуючи мобільний апарат, ноутбук чи комп'ютер);

3) така «пропозиція зустрічі» здійснюється з метою вчинення щодо потерпілого «дій сексуального або розпусного характеру», і за текстом «пропозиції зустрічі» очевидно має прозвучати вказівка винного на ці сексуальні або розпусні дії;

4) склад злочину стає завершеним, коли після пропозиції зустрічі було вчинено хоча б одну дію, спрямовану на реалізацію зустрічі. Що це за «одна дія» законодавчо не вказується, напевно це може бути переслідування потерпілого на вулиці, організація «випадкової зустрічі», навідування до місця мешкання чи місця навчання потерпілого тощо.

Із законодавчого описання мети за ст. 156¹, де вказується про «дії сексуального характеру» або «розпусні дії» можна побачити взаємозв'язок «пропозиції зустрічі» із іншими складами кримінальних правопорушень – ст. 156 «Розбещення неповнолітніх» (вчинення розпусних дій) або ст. 155 «Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку», що свідчить про можливість виникнення сукупності злочинів на практиці.

По-четверте наступним дуалізмом, який варто розглянути, є співвідношення між собою нормативного змісту ч. 4 ст. 152 «Згвалтування» КК України та ст. 155 «Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку».

Стаття 152 «Згвалтування» описує вчинення різних дій сексуального характеру, пов'язаних із проникненням в тіло іншої особи (вагінальним, анальним або оральним), що відбуваються без згоди іншої особи [2, с. 13]. Однак до вказаної статті законодавцем були внесені певні зміни і з'явилася нова реакція частини 4, яка передбачає кримінальну відповідальність за дії, що вчинені навіть за згоди потерпілої особи. Ч. 4 ст. 152 викладається у кодексі наступним чином: «Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені щодо особи, яка не досягла чотирнадцяти років, незалежно від її добровільної згоди...» [4, с. 112]. В даному випадку для цього визначається одна підстава – недосягнення особою 14 років і будь-які сексуальні дії із такою особою, навіть за її добровільної згоди, законодавець розглядає як «згалтування».

Однак при цьому зберігає свою дію й стаття 155 «Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку», яка містить аналогічну диспозицію: вчинення дій сексуального характеру, за добровільної згоди особи до 16 років, пов'язаних із проникненням в тіло цієї особи (вагінальним, анальним або оральним) [4, с. 112].

І виникає питання – як в такому випадку необхідно кваліфікувати дії винної особи при вчиненні сексуального акту за добровільної згоди із особою віком до 14 років – за ч. 4 ст. 152 КК України або ж за ч. 1 ст. 155 КК України? Однозначної відповіді на це питання дати неможливо у зв'язку із практично повною схожістю диспозицій вказаних кримінально-правових норм. При цьому, окремо варто враховувати й факт різного за тяжкістю покарання у перелічених статтях: за ч. 4 ст. 152 КК України – позбавлення волі

на строк від десяти до п'ятнадцяти років; за ч. 1 ст. 155 КК України – обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на строк до п'яти років.

Вивчаючи вказане співвідношення можна стверджувати, що законодавцем було невдало обрано варіант доповнення розділу IV Особливої частини Кримінального кодексу України відповідною нормою для захисту дітей у віці до 14 років.

Очевидно варто виключити у тексті диспозиції ч. 4 статті 152 КК України посилання на «добровільну згоду» потерпілої особи віком до 14 років на статевий акт, а у статті 155 КК України – навпаки передбачити окрему частину 3 про вказані дії сексуального характеру, вчинені щодо особи віком до 14 років за її «добровільної згоди» і встановити покарання за це у вигляді позбавлення волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років.

Саме такі пропозиції, на думку авторів, варто застосувати для упорядкування кримінально-правових норм у цьому розділі. Відповідно до цього ч. 3 ст. 155 КК України можна викласти наступним чином: «Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені щодо особи, яка не досягла чотирнадцяти років (або ж – «щодо малолітньої особи»), – караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років». Тоді якраз у ч. 4 ст. 152 КК України можливо забрати із диспозиції приписку «незалежно від її добровільної згоди», оскільки така приписка входить у протиріччя із ч. 1 цієї ж статті, де вказується про те, що згвалтування відбувається «без добровільної згоди потерпілої особи».

Висновки і пропозиції. Отже, підсумовуючи викладене, можна стверджувати, про необхідність удосконалення законодавчого врегулювання кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи у зв'язку з наявністю певних прогалин та протиріч у диспозиціях вказаних кримінальних правопорушень. Актуальними нововведеннями можуть стати: 1) уточнення назв ст. 156 «Розбещення особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку» та ст. 156¹ «Домагання для сексуальних цілей особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку» замість неконкретизованих понять «дитина», «неповнолітній», що не відповідають змісту цих статей; 2) конкретизація змісту диспозиції ст. 156, шляхом надання за текстом статті кримінально-правової характеристики «розпусних дій», наприклад як «пов'язаних із фізичною та/або інтелектуальною розпустою у сексуальній сфері особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку, в тому числі з оголенням, мацанням або дотиками до статевих органів, схилянням до природних та неприродних статевих зносин, проведенням цинічних розмов та актів на статеві теми та інших подібних дій...»; 3) усунення дуалізму між змістом ч. 4 ст. 152 «Згвалтування» та ст. 155 «Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку» з приводу добровільної згоди потерпілого на статевий акт – шляхом виключення із диспозиції ч. 4 ст. 152 приписки «незалежно від її добровільної згоди» та доповнення ст. 155 новою частиною 3, де буде посилена кримінальна відповідальність за перелічені у цій статті дії, вчинені щодо особи, яка не досягла чотирнадцяти років («малолітньої особи») із покаранням у вигляді позбавлення волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років. Саме наявність чітких, послідовних та обґрунтованих кримінально-правових норм у кримінальних правопорушеннях проти статевої свободи та недоторканості особи забезпечить надійний правовий захист моральних цінностей дитини та суспільства в Україні й належну реалізацію кримінально-правової політики української держави.

Список використаної літератури

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Ланцаротської конвенції): Закон України № 1256-IX від 18.02.2021 року. Відомості Верховної Ради України. 2021. № 20. Стор. 20. Ст. 187.
2. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (основні положення кримінально-правової характеристики): практичний poradnik / О. О. Дудоров; Луганський державний ун-т внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка. Северодонецьк: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2018. 92 с.

3. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства: ратифікована Законом України № 4988-VI від 20.06.2012 р. Офіційний вісник України. 2012. № 52. Стор. 364. Ст. 3817.
4. Кримінальний кодекс України: зі змінами та доповненнями станом на 01.09.2021 (офіційний текст). Київ: Видавництво «Паливода А. В.», 2021. 264 с.
5. Марків В. Секс за Кримінальним кодексом: нова редакція. Юридична газета: офіційний сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/seks-za-kriminalnim-kodeksom-nova-redakciya.html>.
6. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 30.05.2008 року. Верховна Рада України: офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-08#Text>.
7. Цивільний кодекс України: зі змінами та доповненнями станом на 01.09.2021 (офіційний текст). Київ: Видавництво «Паливода А. В.», 2021. 456 с.
8. Чмут С. В. Кримінальна відповідальність за статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2010. 20 с.
9. Шеремет А. П. Злочини проти статевої свободи: монографія; Закарпатський державний університет. Чернівці: Наші книги, 2008. 216 с.

References

1. Law No 1256-IX (2021, February, 18) «On amendments to certain legislative acts of Ukraine concerning the implementation of the Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse (Lanzarote Convention)». Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, 20, 20 [in Ukrainian].
2. Dudorov, O.O. (2018). Crimes against sexual freedom and sexual integrity of a person (basic provisions of the criminal law characteristic): a practical guide. Severodonetsk: RVV im. E.O. Didorenka, 92 [in Ukrainian].
3. Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse: ratified by the Law of Ukraine No 4988-VI (2012, June, 20). Ofitsiyniy visnyk Ukrainy, 52, 364 [in Ukrainian].
4. Criminal code of Ukraine: with changes and additions as of 09/01/2021. Kyiv: Vydavnytstvo Palyvoda A. V., 264 [in Ukrainian].
5. Markiv V. (2018). Sex under the Criminal Code: a new editing. Yurydychna gazeta. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/seks-za-kriminalnim-kodeksom-nova-redakciya.html> [in Ukrainian].
6. On the judicial practice in cases of crimes against sexual freedom and sexual integrity of the person: Postanova Plenumu Verkhovnogo Sudu Ukrainy No 5 of 05/30/2008. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-08#Text> [in Ukrainian].
7. Civil code of Ukraine: with changes and additions as of 09/01/2021. Kyiv: Vydavnytstvo Palyvoda A. V., 456 [in Ukrainian].
8. Chmut, S.V. (2010). Criminal liability for sexual intercourse with a person who has not reached sexual maturity: Thesis abstract for a Candidate Degree in Law (Doctor of Philosophy) in specialty 12.00.08 «Criminal Law and Criminology; Criminal and Executive Law». Zaporiggya: Klashnyy pryvatnyy universytet, 20 [in Ukrainian].
9. Sheremet, A.P. (2008). Crimes against sexual freedom: the monograph. Chernivtsi: Nashi knygy, 216 [in Ukrainian].

Стаття надійшла 11.09.2021 р.

Б. М. Орловский, докт. юрид. наук, доцент
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Кафедра уголовного права, уголовного процесса и криминалистики
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина
e-mail: b.orlovskiy@onu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9161-2904>

И. А. Осадчая, адвокат, старший преподаватель
Одесская национальная академия пищевых технологий
Кафедра социологии, философии и права
ул. Канатная, 112, Одесса, 65039, Украина
e-mail: pravnic@ukr.net

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОГО УРЕГУЛИРОВАНИЯ УГОЛОВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЙ ПРОТИВ ПОЛОВОЙ СВОБОДЫ И НЕПРИКОСНОВЕННОСТИ ЛИЧНОСТИ

Резюме

Статья посвящена исследованию актуальных вопросов законодательного урегулирования уголовных правонарушений против половой свободы и половой неприкосновенности личности, предусмотренных статьями 152–156¹ Уголовного кодекса Украины. Рассматриваются различия в понимании понятий «ребенок», «несовершеннолетний», «лицо, не достигшее 16 лет» по указанным статьям, изучаются вопросы сходства диспозиций ч. 4 ст. 152 и ст. 155, исследуется новый состав преступления по ст. 156¹ – «Домогательство ребенка для сексуальных целей». На основании проведенного анализа формулируются предложения по улучшению законодательства.

Ключевые слова: половая свобода и неприкосновенность, действия сексуального характера, добровольное согласие, развратные действия, предложение встречи, домогательство ребенка.

B. M. Orlovskiy, Doctor of Juridical Sciences, Associate Professor, Lawyer
Odessa I. I. Mechnikov National University
the Department of Criminal Law, Criminal Procedure and Criminalistics
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine
e-mail: b.orlovskiy@onu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9161-2904>

I. A. Osadcha, Lawyer, Senior Lecturer
Odessa National Academy of Food Technologies
the Department of Sociology, Philosophy and Law
Street Kanatna, 112, Odessa, 65039, Ukraine
e-mail: pravnic@ukr.net

THE TOPICAL ISSUES OF LEGISLATIVE REGULATION OF CRIMINAL OFFENSES AGAINST SEXUAL FREEDOM AND PERSONAL INVIOLEABILITY

Summary

The article is devoted to the study of topical issues of legislative regulation of criminal offenses against sexual freedom and sexual integrity of the person, provided for Articles 152–156¹ of the Criminal Code of Ukraine.

In the process of research the author identified a number of shortcomings and gaps in their legislative regulation, namely: 1) contradictions in terms of «the child» (the Criminal Code does not specify which age group is included in this concept), «the minor» (a person aged 14 to 18 under Article 32 of the Civil Code of Ukraine) and «the person under 16 years of age».

These contradictions arise between the content of the dispositions and the titles of Articles 156 «Corruption of minors» and 156¹ «Solicitation of children for sexual purposes» of the Criminal Code of Ukraine; 2) it lack of legislative concretization of the concept of «indecent assault» in Art. 156 «Corruption of minors»; 3) dualism and competition of legal norms in the application of Part 4 of Art. 152 «Rape» and Art. 155 «Committing acts of a sexual nature with a person under the age of sixteen», associated with the presence in both articles of the possibility of «voluntary consent» of «the person under 14 years of age» to commit sexual intercourse; 4) clarification of the possibility of practical application of Art. 156¹ «Sexual harassment of a child».

The author proposed the following changes and additions to the provisions of the Criminal Code of Ukraine to eliminate these shortcomings: 1) to formulate the name of Art. 156 as «Corruption of a person under the age of sixteen» and Art. 156¹ as «Solicitation for sexual purposes of a person under the age of sixteen»; 2) to define the concept of «lecherous acts» in Art. 156 «Corruption of minors», for example, as «acts related to the physical and/or intellectual depravity of the victim in the sexual sphere», including those related to «exposure or touching the genitals, incitement to natural and unnatural sexual intercourse, conducting cynical conversations on sexual topics»; 3) to exclude from the text of the disposition part 4 of Art. 152 the concept of «voluntary consent» and supplement Art. 155 by the part 3, that provides the next: «The acts provided in part one of this article, committed against a person under the age of fourteen,– will be punishable by imprisonment for a term of ten to fifteen years».

It is the presence of legible, consistent and justified criminal law norms in criminal offenses against sexual freedom and integrity of the person will ensure reliable legal protection of moral values of the child and society in Ukraine and proper implementation of criminal law policy of the Ukrainian state.

Keywords: the sexual freedom and integrity, acts of sexual nature, the voluntary consent, indecent assault, the proposal to meet, solicitation of children.